

Motto : *Două puteri sunt în lume mai mari decât toate :*

Dumnezeu în cer și Mama pe pământ .

G. G. Longinescu

Horia Dumitrescu

Istoria Focșanilor păstrează adânc încrustat în bronzul timpului, alături de Mincu și Zamfirescu, de Saligny și Mehedinți, numele de Longinescu .

Dacă întemeietorul era doar un simplu negustor, urmașii, prin strădania și contribuția lor la destinele culturii românești, au făcut din Longinescu un nume de rezonanță în memoria și conștiința generațiilor care le-au urmat .

Gheorghe Longinescu (n.1 ianuarie 1826) a fost fabricant de lumânări de ceară . De mic a rămas fără tată și a fost dat la stăpân . A cărat apă cu ciubărul . A învățat singur să scrie și să citească . A muncit mult și a ajuns negustor mare în Focșani . A avut cea dintâi fabrică de lumânări de ceară albă aurite . Își vindea marfa în șase județe : Putna, Bacău, Bârlad, Tecuci, Covurlui și Râmnicu - Sărat. ¹

Soția sa, Ruxandra* s-a născut în august 1843 .

Au întemeiat o familie numeroasă, care a dat culturii, științei și învățământului din România nume ilustre: Ștefan, Gheorghe și Nicolae Longinescu .

¹ I. M. Dimitrescu , **Însemnări cu privire la orașul Focșani** . Cu o prefață de G.G.Longinescu Profesor Universitar , Tipărit cu prilejul congresului Ligii Culturale , dela Focșani din 28 și 29 iunie 1931 , Extras din Revista „Natura”, Institutul de Arte Grafice „Bucovina”, I. E. Torouțiu , București , 1931 , p.26 ; Eugen Angelescu , **Învățații noștri. G. G. Longinescu (1869-1939)** , Editura „ Cartea Românească ”, București , p.1 - 2

* numele ei apare și sub forma Rusandra și Roxandra

Ruxandra a fost mamă de 19 ori . Fiul ei, Gheorghe, într-o „închinare” rostită la Radio București, în ziua de 2 aprilie 1930, spunea:

*„Îți veneau atât de des copiii, încât unul scăldai cu mâinele, altul legănai cu piciorul și altul te trăgea de poală ... Ne-ai crescut la piept și ne-ai îngrijit cum numai Mama puteai să îngrijești . Nu știai de plăceri, nu știai de plimbări, fiindcă nimic nu se crește mai greu decât un copil . Și ai avut atâtea ! Și ai crescut atâtea ! Că de-i copilul mic, necazul e mic, iar de-i mare, necazul e mai mare . Noi te-am necăjit prea mult și de mici și de mari .”*²

Creșterea și educația copiilor săi, au constituit pentru Ruxandra Longinescu - femeie simplă și fără carte, dar harnică, plină de energie și calități sufletești – scopul principal în viață .

Avea, în această privință, „regule aspre dar sănătoase”.³ Considera că este bine ca un copil, „să-ți fie drag, dar el să nu știe . Să-l săruți, dar să nu-l alinți prea mult . Să-i dai ce-i trebuie, dar să nu-i dai niciodată bani în mână. Și mai ales să nu-l iei la petreceri, să-l culci seara devreme și să nu-l lași să se înhăiteze cu copiii răi ”.⁴

Cât au fost mici, copiii Longinescu au fost neastâmpărați . Până la vremea școlii, Ruxandra i-a crescut în spiritul tradițiilor strămoșești: „respect preoților, cuviincioși cu cei bătrâni, politicoși cu cei de vârstă noastră, toleranți cu servitorii și cu cei mai mici ca noi, și miloși cu cei slabi și neputincioși ”.⁵

Fiind mulți copii, când se îmbolnăvea unul „ne îmbolnăveam toți, la rând și Mama, nu știai de care să cauți mai întâi. Te slăbeau alergătura și nedormitul și te istovea groaza de a nu pierde vreunul. Și ai pierdut atâtea ! Dumnezeu să-i ierte”.⁶

² G. G. Longinescu , **Mama** . Închinare rostită la Radio-București , Luni 2 Aprilie , ora 21,30 de... , în *Natura* . Revistă pentru răspândirea științei , Anul XIX , Numărul 7 , 15 Iulie 1930 , p. 1

³ *Ibidem*

⁴ *Ibidem*

⁵ Maria G. Longinescu , **Mama** , în **Cronici Științifice . Cronici Sociale** , Librăria – Papetăria – Tipografia – Legătoria „ La Dodu ”, Ioan Nicolescu , Turnu – Măgurele , 1936 , p.10

⁶ G. G. Longinescu , *op. cit.* , p.1

Bunăoară, cel de-al 18-lea copil, Maria, se născuse debilă.

Doctorii i-au recomandat fel de fel de tonice, lapte de Svițera, untură de pește, pe care o lua cu kilogramele în fiecare iarnă. Pentru ca aceste doctorii să-și facă efectul, medicii au recomandat Ruxandrei să lase fata să facă mișcare multă, să se joace cât de mult.

Licențiată în Științele Naturii, profesoară la Craiova și Turnu-Măgurele, Maria Longinescu își amintea că: „*Eram în clasele primare cea mai zburdalnică elevă. Nu treceau două, trei săptămâni și erai chemată la școală ca să plătești geamurile sparte de mine în jocul cu coarda, mingea, cercul etc.etc.*

Când în Focșani se ivea vre-o boală (epidemie) mă îmbolnăveam întotdeauna. Am fost bolnavă de bronșită – pleurezic – dublă pneumonie, anghină difterică – tifos etc. boli care cereau o îngrijire serioasă atât în timpul bolei, cât și în convalescență.

Din mamă te-ai prefăcut în înger păzitor. Cei patru doctori care mă căutau (Acontz – Ghellert – Shapira și Klang) nu numai că nu-ți dădeau nici o speranță - dar, îți spunea să ai lumânarea pe masă. Pierduseși treisprezece copii – la gândul că vei mai pierde vreunul din cei șase rămași te istovea.”⁷

Sacrificiul Ruxandrei pentru îngrijirea Mariei a fost imens:,, Nopti întregi nu dormeai – vegheai pe scaun cu cotul rezemat de speteaza patului. Și nu era vorba de o noapte dură, ci de două – trei luni. Pe când eu mă bucuram când mă îmbolnăveam că stăteam acasă și în convalescență venea(u) colegele și mă jucam – mama te topeai ca o lumânare îngrijind de mine ”.⁸

Deși Maria avea cea mai mică notă la purtare din clasa ei, Ruxandra nu o certa și îi repeta mereu: „Știu că tu ești un copil bun, joacă-te cât de mult, pentru că n'ai să te mai întâlnești cu copilăria”.⁹ Chiar dacă frații ei luau premii la școală, Maria nu a luat nici unul. În schimb, era premiată la dezlegarea șaradelor de prin gazete.¹⁰

⁷ Maria G. Longinescu , *op. cit.* , p.16-17

⁸ *Ibidem* , p.17

⁹ *Ibidem* , p.18

¹⁰ *Ibidem* , p.19

Cât timp copiii au fost la școala primară, Ruxandra nu le-a permis să iasă din curte afară, nici măcar când înălțau zmeul și nu i-a luat la nicio petrecere.

Fiul său, Gheorghe scria peste ani: „*Sunau clopotele la biserici, cântau muzicele în grădini, se ducea lumea la petreceri, erau Paști, era Crăciun ori altă sărbătoare, Mama rămâneai acasă și îngrijeai de copilași. Mamă ne culcai și ne adormiai, Mamă ne sculai și ne spălai, Mamă ne găteai de mai multe ori pe zi, fiindcă îți plăcea să ne porți curați*”.¹¹

Ruxandra și-a învățat copiii să iubească florile și natura: „*De cum începea primăvara, făceai brazde de flori în curtea noastră, pe care o credeam mare cât o moșie, dar care avea numai câțiva metri pătrați. Puneai mraniță, semănai tot felul de flori, le stropiai zi cu zi și ne arătai cum încolțesc, cum cresc și cum înfloresc gura-leului, ochiul-boului, gherghinele, creițele, copăceii, izma, micșunelele, stânjeneii și mai ales holbura, cum îi zicea Mama, sau bună-dimineața ...*”¹²

Oamenii care treceau pe lângă casa Longinescu „*se minunau de frumusețea florilor iarna și de cuminenia noastră*.”¹³

În această curte mică, Ruxandra amenajase pentru copiii ei și un loc de joacă: „*Ne făcuseși în curte: trapez, paralele, inele, leagăn, până și menagerii cu tot felul de animale (colivii cu sticleți – scatii – cutie cu sticlă în care țineam cârțița – ariciu – fluturi – insecte, șopârle – fel de fel de broaște până și șarpe care și acum este în pivnița casei (îmi spun chiriașii). De toate animalile îngrijeam eu și cu Mitică*.”¹⁴

Ruxandra era dușmancă neîmpăcată a lucrului făcut de mântuială și a neorânduiei. O dată, Gheorghe (Ghiță) pleca de acasă. Ruxandra l-a oprit în pragul ușii și i-a spus că hainele sunt boțite: „*Lasă Mamă, sunt destul de frumoase pentru nasul meu*”- i-a spus fiul ei. Replica Ruxandrei a venit imediat: „*Or fi pentru nasul tău, dar nu*

¹¹ G. G. Longinescu , *op. cit.* , p. 1

¹² *Ibidem* , p. 4

¹³ Maria G. Longinescu , *op. cit.* , p. 10

¹⁴ *Ibidem* , p. 14

sunt pentru obrazul meu. Ce-o să zică lumea când te-o vedea așa. Da, mă-ta ceea ce n'are ochi, nu vede, cum te lasă să ieși așa în lume, mai mare batjocura.”¹⁵

Copilul a trebuit să dezbrace haina, mama a șters de pe ea niște pete microscopice, a călcat-o și numai după aceea i-a dat voie să iasă din casă.

Ruxandra le-a repetat copiilor săi vorbe pe care aceștia le-au ținut minte și la bătrânețe:

„Tot faci un lucru, fă-l bine din capul locului. De ce să-l faci de mai multe ori, pentru ca la urmă să fie tot rău făcut.”¹⁶

Ea i-a învățat să se închine la ordine: „Pune un lucru la locul lui, după ce te-ai slujit de el. Îl găsești cu ochii închiși și când îți va trebui a doua oară. Altfel îl cauți o zi întreagă, răstorni toată casa și tot nu-l găsești.”¹⁷

La 29 august 1882, Gheorghe Longinescu – tatăl – a încetat din viață. A lăsat avere multă, dar și mai multe datorii. Ruxandra a adus catafalcul de la Biserica Domnească și l-a așezat pe cel ce-i fusese soț și tată al celor 19 copii în mijlocul salonului. L-a ținut nu 24 de ore cum făceau cele mai multe familii, ci 3 zile.¹⁸ Rudele, prietenii și oamenii de pe moșii au venit să-l vadă pe Gheorghe Longinescu pentru ultima dată. Toți știau că după înmormântare, toată averea se va vinde ca să se plătească datoriile – cele mai multe făcute de alții, dar Gheorghe Longinescu girase polițele. După moartea soțului, Ruxandra a rămas cu opt copii, dintre care cel mai mare, Ștefan avea 14 ani, iar cel mai mic Victorița – două luni și jumătate.¹⁹

Ruxandra ar fi putut salva o parte din avere dacă ar fi jurat fals – așa cum au învățat-o avocații – că nu recunoaște datoriile.

¹⁵ G. G. Longinescu, *op. cit.*, p. 3

¹⁶ *Ibidem*

¹⁷ *Ibidem*

¹⁸ Maria G. Longinescu, *op. cit.*, p. 11

¹⁹ *Ibidem*

Ruxandra le-a spus tuturor să se plătească tot, iar copiii, *să-mi rămână săraci: numele lui Longinescu să rămână cinstit – așa – cum i-a plăcut lui să trăiască – o viață curată ca cristalul.*"²⁰

S-au vândut: moșia Ciorăști din Râmnicu-Sărat, moșia Bolotești, pe unde nemții în Războiul pentru Întregirea Neamului au săpat tranșee, imaușul și via de la Odobești, mașinăriile din fabrică, casele din Tăbăcari etc.

Prietenele au sfătuit-o pe Ruxandra să-și dea copiii la stăpân, să-i lase să muncească, iar ea să fie fără griji. Îngrozită, Ruxandra le-a răspuns: „*Cum să-i dau la stăpân, când vor să învețe carte !*”²¹ Tuturor celor care au întrebat-o cu ce îi va crește și cum îi va crește, le-a răspuns cu mândrie: „*Îmi voi crește copiii în așa fel ca să nu simtă lipsa lui tată-su, îmi voi crește copiii așa fel ca să nu-mi reproșeze nimeni nimic, nici ei când vor fi mari.*”²²

Și, într-adevăr, cu sacrificii numai de ea știute, Ruxandra și-a trimis toți copiii la școală:

„*Ai trecut cu ei prin toate școlile, dela cele primare până la Universitate, ai dat examene, tremurai la ele, te bucurai de cununile și premiile luate, îți creștea inima de înaintările în grad, ai luat de șase ori bacalaureatul, de șase ori licența și de trei ori doctoratul. Ai făcut chiar și armată.*”²³

Fiul cel mare, Ștefan (5 octombrie 1865 – 2 august 1931) a obținut doctoratul în Drept, la Berlin (1896), cu teza „*Garanția de evicțiune (în dreptul roman și român)*”.

Gheorghe Longinescu (12 septembrie 1869 – 7 martie 1939) și-a luat doctoratul în Chimie, tot la Berlin (1896) cu teza „*Asupra acizilor aminici din seria alifatică*”. Lucrarea a fost executată sub

²⁰ *Ibidem* , p.12

²¹ G. G. Longinescu , *op. cit.* , p. 2

²² Maria G. Longinescu , *op. cit.* , p.13

²³ G. G. Longinescu , *op. cit.* , p. 2

conducerea lui Wilhelm Traube, în Laboratorul lui E.Fischer, în sala unde era asistent dr.Harries.²⁴

Cel de-al treilea Longinescu, Nicolae (9 martie 1873 – 11 februarie 1935) a studiat la Leipzig, cu filosoful Wundt, apoi la Iena, cu renumitul pedagog Rein și psihologul Eucken, obținând doctoratul cu un subiect din „Psihologia Gândirii”.²⁵

Ruxandra a fost „o intelectuală fără să fi învățat carte.”²⁶

Abia la 70 de ani a învățat să se iscălească: „Era o iscălitură cu tot felul de litere, de tipar și de mână, mari și mici, drepte și aplecate, dar era a Mamei. Erai mândră de ea și o scriai numai cu condei și cerneală, fără ochelari, niciodată cu creionul.”²⁷

Deși nu știa să citească, știa tot ce scria în revista „Natura”. Era dotată cu o memorie impresionantă: „Vorbai despre călătoriile în străinătate, făcute cu treizeci de ani în urmă, parcă le-ai fi făcut ieri. Vorbai de statui și de momente și de întâmplări din Berlin, din Viena, din Budapesta, din Karlsbad, parcă ai fi vorbit despre lucruri văzute cu o săptămână mai înainte.”²⁸

Româncă adevărată, Ruxandra a fost contemporană cu Unirea Principatelor Române din 1859, Războiul de Independență și Războiul de Reîntregire a Neamului.

La Unirea Principatelor „n'a fost casă mai împodobită cu tricolor în Focșani, decât prăvălia noastră și nimeni nu s-a bucurat mai mult decât Tata și Mama de această unire care a dus la România Mare, dela Nistru până la Tisa, în care ai închis ochii.”²⁹

²⁴ Eugen Angelescu, *op. cit.*, p. 20; dr. Dorina N. Rusu, **Membrii Academiei Române. 1866 - 1996. Mic Dicționar**, Fundația Academică „Petre Andrei”, Editura A92, Iași, 1996, p. 201

²⁵ I. N. Longinescu, **Neculai G. Longinescu**, în *Natura. Revistă pentru răspândirea științei*, Anul XXIV, Numărul 2, 15 Februarie 1935, p. 4

²⁶ G. G. Longinescu, *op. cit.*, p. 2

²⁷ *Ibidem*

²⁸ *Ibidem*, p. 3

²⁹ *Ibidem*, p. 2

* Familia Longinescu și-a construit casa – prăvălie în anul 1864, pe Strada Mare a Uniunii (Unirii), colț și față în față cu localul Băncii Putnei; în această casă s-au născut Ștefan și frații săi.

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza „a jucat hora Unirei în fața casei noastre (unde stăteați cu chirie atunci)* și cu sabia a tăiat panglica tricoloră ce o întinsese tata dela prăvălia noastră la vecin, peste podul de piatră – tăind hotarul ce despărțea cele două țărișoare Moldova și Muntenia.”³⁰

Cât de mult a impresionat-o pe Ruxandra Longinescu Unirea de la 1859 o relevă și faptul că de când în când, își lua chitara din cui, așeza pe Maria pe genunchi și o învăța să-i cânte „Hora Unirii”.³¹

Pentru răniții din Războiul de Independență „toți în casă, copii și oameni mari, făceau scamă din pânză de olandă. Îți rupeai bucuroasă rufăria scumpă, ca să-ți ajuți țara, la care țineai ca la copii. Ne-ai învățat atunci să ne iubim țara și să avem răbdare când facem un lucru. Ai fost distrusă pentru această dragoste de țară, cu crucea Regina Elisabeta. Ți-am pus-o pe pieptul sfințit prin jertfa sângelui pe care Mamă ni le-ai dat nouă copiilor.”³²

În vremea Războiului de Reîntregire a Neamului, Ruxandra a avut credința neclintită că vom ieși biruitori: „Armată ca a noastră nu mai are nimeni, numai cârna să fie bună.”³³

Ruxandra a închis ochii „pe o senină, frumoasă și caldă noapte de Iulie (ora 10 1/2) 1925 în toiul florilor care-ți plăceau atât de mult și le îngrijeai cu aceiași dragoste ca și pe noi copiii.”³⁴

Era 25 iulie 1925 – zi în care Ruxandra Longinescu, Româncă adevărată și Mamă sfântă trecea în veșnicie.

Dorința ei a fost să fie înmormântată în Cimitirul Nordic, alături de soțul și cei 13 copii ai ei.

Copiii rămași în viață au adus-o de la București la Focșani „într-un vagon mortuar îndoliat și împodobit cu coroane și noi toți te-am însoțit în vagonul mortuar, deși plătisem biletele pentru vagonul personal.”³⁵

³⁰ Maria G. Longinescu , *op. cit.* , p. 19

³¹ *Ibidem* , p.10

³² G. G. Longinescu , *op. cit.* , p. 2

³³ *Ibidem*

³⁴ Maria G. Longinescu , *op. cit.* , p.9 - 10

³⁵ *Ibidem* , p.19 - 20

Pentru că a iubit mult florile și drept mulțumire pentru dragostea cu care le-a udat și curățat totdeauna, copiii ei au avut grijă ca vagonul mortuar să fie un val de flori „care ți-au îmbălsămat drumul, dela București la Focșani, până la mormânt.”³⁶

Înmormântarea Ruxandrei Longinescu în Cimitirul Nordic din Focșani a fost emoționantă:

„La poarta cimitirului, muzica ți-a dat un sfâșietor rămas bun. În urmă, în sunetul clopotelor, mai jalnic decât oricând, preoții te-au slujit frumos, așa cum ai dorit. Unul, spre cinstea sa și a preoțimii, ți-a slăvit virtuțile și te-a dat drept pildă mamelor de azi. Soarele, care apunea pentru o zi, ți-a mai încălzit odată trupul din care viața apusese pe vecie. O șuviță de aur, împletită din raze de soare, ți-a încins fruntea spre sfârșitul slujbei. Erai fericită. Păraai că vorbești. Ai înconjurat gropnița purtată pe mâini de fratele Mamei, bătrân și el, de fii și fiice și de rude apropiate și depărtate. Nepoței din clasele primare, Rusanda și George, te susțineau și ei cu mâinile lor micuțe. Te-am așezat lângă Tata, după patruzeci și trei de ani de văduvie. Ai avut o înmormântare cum doreai, ca să nu rătăcească lumea de noi.”³⁷

Ruxandra Longinescu a trecut prin viață dreaptă și neșovăindă, rezistând tuturor necazurilor, dar fericită că și-a văzut copiii mari și pe toți profesori.

Fiul ei, Gheorghe a numit-o „sfântă mamă de profesori”.

Asociația Învățătorilor din Județul Putna considera că „Neamul Longineștilor, e neamul Șoimăreștilor, aici în Focșani. Nici Mama Grahilor, nu a fost mai în drept să se mândrească cu odraslele ei, ca Mama Longineștilor, Mamă de profesori, care i-a crescut cu toată sfințenia și cu tot dragul părintesc, în frica de Dumnezeu și respectul muncii.”³⁸

³⁶ G.G.Longinescu , *op. cit.* , p. 4

³⁷ *Ibidem*

³⁸ *Frământări Didactice* . Revista Asociației Învățătorilor din Jud.Putna , Nr.1 - 2 , Ian - Febr.1935 , Tipografia „ Cartea Putnei ”, Al. P. Alexandrescu , Focșani , p. 35

Femeie de excepție, Ruxandra Longinescu aparține altei epoci, altei lumi. Valorile în care a crezut și pe care le-a cultivat copiilor săi au început să dispară.

Pentru astfel de oameni „două monumente trebuie să înălțăm, cât de curând, la care să se închine tot neamul românesc, monumente care să simbolizeze pe Mama și Soția care se jertfesc pentru țară și care ca ostașul necunoscut, rămân necunoscute.

*Necunoscute da, uitate nu.”*³⁹

Firesc, prin natura preocupărilor sale prin setea de cunoaștere și dorința de a descoperi, dezvălui și descifra rădăcinile, resorturile psihice, morale și intelectuale ale unei personalități, cercetătorul pătrunde adânc în timp, studiază documentul de arhivă , cutreieră spațiile geografice și culturale în care personalitatea s-a format și a evoluat.

Pentru savanții și oamenii de cultură Longinești sursa informațiilor ne-a venit din familie: înălțătorul, atât de veridicul și caldul portret făcut de G. G. Longinescu și sora sa, Maria, făcut aceleia care le-a dat viață, le-a călăuzit pașii și le-a hotărât destinul.

Era de datoria noastră să revenim asupra acestui portret, să risipim negura densă a uitării care se așterne peste el.

Nu am făcut altceva decât să îndreptăm un nou fascicol de lumină asupra chipului unei ființe sublime prin sacrificiul ei, prin dragostea și dăruirea ei, prin frumusețea morală, prin înălțimea gândului și cutezanței ei.

³⁹ G. G. Longinescu , *op. cit.* , p. 3